

1 וְכֹל מִיָּנִי בְּיָדִים, שאינם מצמר ופשתים, תְּלָמוּד לְזוֹמֵר (ויקרא ו) אֲשֶׁר
 2 יָזַה עֲלֵיהֶם תִּכְבְּסוּ, שגם דם שניתן על בגדים אלו טעונים כיבוס. וְכוֹל,
 3 שְׂאֵנִי מִרְבֵּה אֶף דָּם שְׂנִיתוֹ עַל עוֹר מְשֻׁחָף שָׁמֶן, שעדיין לא נתקן
 4 לדיות כלי, תְּלָמוּד לְזוֹמֵר בְּגֹד, לומר שמה 'בגד' הוא דָּבָר הַמְּקַבֵּל
 5 טוֹמְאָה, אִף כֹּל דָּבָר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה, ועור שהופשט שלא נתקן
 6 לדיות כלי, אינו מקבל טומאה, ולכך אם ניתן עליו דם חטאת אינו
 7 טעון כיבוס.
 8 הגמרא מבררת איזה בגד ראוי לקבל טומאה ואינו מקבלה: מָאִי
 9 בְּיָנִיחֹוּ – במה נחלקו, כלומר, היכן מצינו בגד שהוא ראוי לקבל
 10 טומאה ועדיין אינו מקבלה, שבוז נחלקו רבי יהודה ורבי אלעזר אם
 11 טעון כיבוס או לא. משיבה הגמרא: אָמַר אַבְיִי, מְטִילִת פְּחוּתָהּ
 12 מְשַׁלֵּשׁ אֵיכָּא בְּיָנִיחֹוּ – המחלוקת בינם הוא, בבגד שגודלו פחות
 13 משלש אצבעות על שלש אצבעות, שאינו מקבל טומאה כיון שהוא
 14 קטן, וראוי לקבל טומאה כמו שיבואר. מָאֵן דְּאָמַר רֵאִיו – רבי יהודה
 15 שמרבה כל שראוי לקבל טומאה אף שעדיין אינו מקבל טומאה, הָא
 16 נְמִי רֵאִיו – אף בגד זה ראוי לקבל טומאה וטעון כיבוס. דְּאִי בְּעֵי
 17 הֶשְׁיִיב עֲלֵיהֶם – שהרי אם ירצה, יחשוב להשתמש בבגד זה כדי לתקן
 18 חלוקו, ואז יקבל טומאה. וּמָאֵן דְּאָמַר דְּבַר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה – אבל
 19 רבי אלעזר שטוב שרק דבר שמקבל טומאה טעון כיבוס, הָא מִיָּהָא
 20 לְאִוּוֹת כַּבְּוּלֵי טוֹמְאָה הִיא – בגד זה, עדיין אינו מקבל טומאה,
 21 ולכך אינו טעון כיבוס.
 22 רבא מבאר שבגד גדול יש אופן שראוי הוא לקבל טומאה ואינו
 23 מקבלה: רָבָא אָמַר, בְּגֵד שֶׁהֵשִׁיב עֲלֵיהֶם לְצוּרָה אֵיכָּא בְּיָנִיחֹוּ –
 24 המחלוקת בין רבי יהודה לרבי אלעזר הוא בבגד גדול שחשב לרקום
 25 עליו ציורים, שכל זמן שלא רקם עליו, אינו מקבל טומאה. מָאֵן
 26 דְּאָמַר רֵאִיו – רבי יהודה שמרבה כל בגד שראוי לקבל טומאה, אף
 27 שאינו מקבל טומאה, הָא נְמִי רֵאִיו – בגד זה ראוי הוא לקבל טומאה
 28 וטעון כיבוס, דְּאִי בְּעֵי מְכַטִּיל לִיהֶם לְמַחְשַׁבְתֵיהֶם – שהרי יכול לבטל
 29 מחשבתו שחשב לרקום עליו ציורים, ויהיה כלי גמור לקבל טומאה.
 30 וּמָאֵן דְּאָמַר דְּבַר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה – ולרבי אלעזר שטוב שרק דבר
 31 שכבר מקבל טומאה טעון כיבוס, אין בגד זה טעון כיבוס, שם
 32 דִּהֲשַׁתָּא מִיָּהָא לְאִוּוֹת כַּבְּוּלֵי טוֹמְאָה הִיא – כל זמן שלא ביטל
 33 מחשבתו אינו מקבל טומאה.
 34 הגמרא מביאה אופן נוסף בשם רבא: רָבָא אָמַר, עוֹצֵבֵי דְחֶשְׁיִב עֲלֵהּ
 35 לְקִצְעָהּ, אֵיכָּא בְּיָנִיחֹוּ – המחלוקת בין רבי יהודה לרבי אלעזר היא,
 36 בשטיח שעומד לשכב עליו או לאכול עליו, שחשב לעגלו ולפותו.
 37 ושטיח זה ראוי לקבל טומאה גם בלי הקיצוע, אלא שמחמת שחשב
 38 לקצעו אינו מקבל טומאה עד שיקצעו. ובוז נחלקו, מָאֵן דְּאָמַר רֵאִיו
 39 – רבי יהודה שמרבה כל בגד שראוי לקבל טומאה, הָא נְמִי רֵאִיוֹהִי
 40 – שטיח זה ראוי הוא לקבל טומאה, שהרי יכול לבטל מחשבתו
 41 שחשב לקצעה, ולכך טעון כיבוס. וּמָאֵן דְּאָמַר דְּבַר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה
 42 – ורבי אלעזר שטוב שרק דבר שכבר מקבל טומאה טעון כיבוס, הָא
 43 לְאִוּוֹת מְקַבְּלָהּ טוֹמְאָה עַד דְּמִקְצִיעָהּ לָהּ – שטיח זה, אינו מקבל טומאה,
 44 עד שיקציע אותו ויהיה כלי גמור, ולפני הקיצוע אינו טעון כיבוס.
 45 הגמרא מביאה ראייה לדברי רבא, שעוצבא שחשבה עליה לקצעה
 46 אינה מקבלת טומאה עד שיקצענה: וְהִתְנַאי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מִנְסַיָּא
 47 אָמַר, עוֹצֵבֵי שֶׁחָשַׁב עֲלֵיהֶם לְקִצְעָהּ שְׂחֹרָה עַד שִׁיקְצִיעֵיהֶן, ומבואר
 48 דברי רבא, שעוצבא שחשב עליה לקצעה אינה מקבלת טומאה, רק
 49 לאחר שיקציענה.
 50 שנינו במשנה: אִין מְעוֹן בְּיָבוּם כּו' אלא מקום הדם. הגמרא מבארת
 51 מהיכן נלמד דין זה: מָאֵן הֵנִי מִלִּיל. משיבה הגמרא: דָּתְנֻו דְּבִנְיָ, וְכוֹל
 52 דיית לומר, שאם נתנו על מקצת בגד, וְהָא כֹּל הֶבְדֵּן מְעוֹן בְּיָבוּם,
 53 תְּלָמוּד לְזוֹמֵר, שאם נתנו על מקצת בגד, וְהָא כֹּל הֶבְדֵּן מְעוֹן בְּיָבוּם,
 54 אֵלָּא מְקוֹם שְׂנִיתוֹ עַלָּו דָּם בְּלָבֵב.
 55 שנינו במשנה: וְדָבָר שֶׁהוּא רֵאִיו לְקַבֵּל טוֹמְאָה [וכו']. ומדייקת
 56 הגמרא מלשון התנא, שֶׁתִּמְאַם בְּרַבִּי יְהוּדָה – שרבי סתם כשיטת
 57 רבי יהודה הסובר שאף עור המחוּסר מחשבה, אם אינו מחוּסר
 58 מעשה, טעון כיבוס, כיון שחובת כיבוס היא על בגד הראוי לקבל
 59 טומאה, אף שעדיין חסרה לו מחשבה, ואינו מקבל טומאה.

60 שנינו במשנה: שצריך שהיא הדבר שניתן עליו הדם רֵאִיו לְכִיבּוּם.
 61 הגמרא מבארת מה בא התנא למעט: כוונת התנא לְמַעוֹטֵי בְּלִי, כגון
 62 כלי עץ וכלי מתכת, שאם ניתן עליהם דם חטאת, אינם טעונים
 63 כיבוס, משום דְּבַר גְּרִידָה הוּא – שאפשר לגרוד את הדם מעל הכלי.
 64 שנינו במשנה: אֲחֵד הֶבְדֵּן וְאֲחֵד הַשֶּׁק כּו' ואחד העור, טעונו כיבוס.
 65 מדברי משנתנו משמע ששייך לכבס עור. תמזה הגמרא: לְמִמְרָא –
 66 האם ניתן לומר דְּעוֹר בַּר בְּיָבוּם הוּא, וְרַמְיָהוּ – וקשה ממה ששנינו
 67 במסכת שבת (קמב), הֵיטָה עֲלָיו לְשִׁלֶּשֶׁת – נפל על כל של בגד גיעול
 68 של רוק או זואה, מְקַנְחָה בְּסִמְרָמוּט בשבת, ואינו נתון עליה מים
 69 לנקותה ולהעבירה, מפני שהוא מכבס. וְאִם הֵיטָה לְשִׁלֶּשֶׁת זו (על)
 70 על כל של עור, נִתְּן עֲלֵיהֶם מִים עַד שֶׁתִּכְבַּה – שוטפה במים עד
 71 שתתנקה. וּמַה שְׂמוּתָה לְשׁוּפָךְ עֲלֵיהֶם מִים, מבואר שאין כיבוס בעור.
 72 מתרצת הגמרא: אָמַר אַבְיִי, לֹא קָשְׁיָא, הָא רַבְּנָן הָא אַחֲרִים – מה
 73 ששנינו במשנתנו ששייך כיבוס בעור, זה כ'אחרי' הסוברים ששייך
 74 כיבוס בעור, והמשנה שסברה שלא שייך כיבוס בעור, זה כשיטת
 75 רבנן הסוברים שלא שייך כיבוס בעור. והגמרא מביאה היכן נחלקו
 76 בזה רבנן ואחרי'ם. דְּתַנַּאי, הֶבְדֵּן וְהַשֶּׁק שְׂנִיתוֹ עֲלֵיהֶם דָּם חטאת
 77 מְכַבְּסוּ, וְהַכְּלִי וְהָעוֹר שְׂנִיתוֹ עֲלֵיהֶם דָּם חטאת, מְגָרָו, ואינו מכבס
 78 את העור, כיון שלא שייך בו כיבוס. אַחֲרִים אָמְרִים, הֶבְדֵּן וְהַשֶּׁק
 79 וְהָעוֹר שְׂנִיתוֹ עֲלֵיהֶם דָּם חטאת. מְכַבְּסוּ, וְהַכְּלִי מְגָרָו.
 80 הגמרא מבארת מעשה לפי מחלוקת זו: כְּמָאֵן אִזְלָא – כשיטת מי
 81 הולך, הָא דְּאָמַר רַב תַּיִיא בַּר אֲשִׁי, זִמְנִין סְנַיִין הוּא קְאִימַנָא
 82 קִמְיָה דְרָב – זמנים רבים הייתי עומד לפני רב לשמשו, וְשַׁבְּשִׁיבֵי לֵיה
 83 מְסֵאנְיָה בְּמֵיאָה – והייתי משכשך את נעליו במים בשבת. כְּמָאֵן
 84 בְּרַבְּנָן – וּדְאִי שַׁעְשַׁה כֵּן מְשוּם שְׂסוּבָר כְּרַבְּנָן הַסּוֹבְרִים שֶׁלָּא שׁוּכְךָ
 85 בְּיָבוּם עוֹר, ולכך שכשך את עור הנעלים במים בשבת.
 86 רבא מקשה על תירוץ אביי לעיל ודוחה אותו: אָמַר רַבָּא, וּמִי אֵיכָּא
 87 לְמָאֵן דְּאָמַר עוֹר לְאִוּוֹת בְּרַב בְּיָבוּם הוּא – האם יש מי שסובר שלא
 88 שייך כיבוס בעור, וְהַכְּתִיב (ויקרא יג טז), וְהֶבְדֵּן אוֹ הַשְּׂתִי אוֹ הָעוֹר, אוֹ
 89 אוֹ כֹּל כְּלֵי הָעוֹר, אֲשֶׁר תִּכְבְּסוּ, הֲרִי שְׁשִׁיךְ כִיבּוּם עוֹר, וחזרה
 90 קוּשִׁיטָה הַגְּמָרָא מִדְּמִשְׁנָה בַּשַּׁבָּת שֶׁשֵּׁנִי בַּה שֶׁלָּא שׁוּכְךָ בְּיָבוּם עוֹר.
 91 מתרצת הגמרא: אֵלָּא אָמַר רַבָּא, קָרָא וּמִתְנַתִּין בְּרַבְּנָן – הפסוק
 92 לגבי כיבוס בגד מעור שהיה בו צרעת, ומשנתנו שמבואר בה ששייך
 93 כיבוס בעור, מדברים בעורות רכים, שמחמת שהם רכים שייך בהם
 94 כיבוס, כִּי פְּלִיגִי, בְּקָשִׁין – והמחלוקת של רבנן ואחרי'ם אם שייך
 95 כיבוס בעור או לא, הוא בעורות קשים.
 96 מבארת הגמרא: (והאמר) [וְהָא דְּאָמַר] רַב תַּיִיא זִמְנִין סְנַיִין הוּא
 97 קְאִימַנָא קִמְיָה דְרָב, וְשַׁבְּשִׁיבֵי לֵיה מְסֵאנְיָה בְּמֵיאָה, לדברי רבא
 98 צריך לומר שמדובר בְּקָשִׁין – בנעלים העשויות מעורות קשים,
 99 וְכָשִׁיטָה בְּרַבְּנָן הַסּוֹבְרִים שֶׁלָּא שׁוּכְךָ בְּיָבוּם עוֹר וְעוֹרֵת קָשִׁים, כיון
 100 שבעורות רכים שייך כיבוס לדברי הכל, והיה אסור לו לנקותם
 101 בשבת.
 102 רבא חזר בו ממה שהעמיד את הפסוק בעורות רכים: הֵדֵר אָמַר רַבָּא
 103 – לאחר מכן חזר בו רבא ואמר, לְאִוּוֹת מִלְּתַנֵּא הִיא דְּאָמְרִי – הדבר
 104 שאמרתי שהפסוק בפרשת נגעים מדבר בעורות רכים, אינו כלום.
 105 משום שהאם נִיקוּ נִימָא לִיה לְקָרָא – נעמוד ונעמיד את הפסוק דְּכִי
 106 בְּתִיבִין בְּרַבְּנָן בְּתִיבִין – שהעורות שהוזכרו בפסוק הם רק עורות
 107 רכים, מִי לֹא עָסְקִינָן בְּכָלֵי אַבְסָלְגַּיָא – והאם לא מדובר גם בעורות
 108 קשים ושלוקים הַכֵּאִים מְמָדִינֵת הַיָּם, וגם עליהם קָרָא רַבָּא מְסֵאנְיָא
 109 נִיבְעֵי בְּיָבוּם – שטעונו כיבוס, ומוכח שגם קשים ניתנים לכיבוס.
 110 רבא דוחה באופן אחר את הראיה מהפסוק של צרעת: אֵלָּא אָמַר
 111 רַבָּא, אִין לְהוֹכִיחַ מִדִּין כִיבּוּם בַּבְּגָד לַאחֲר שְׂחֹרָהּ בּו צָרַעַת שֶׁאֲפֻשֶׁר
 112 לְכַבֵּס גַּם עוֹר קָשָׁה, כיון שבצָרַעַת, בֵּינָן דְּמוֹנִיפִיָּה קָא פְּרָחַת – כיון
 113 שפרחת היא מתוך העור עצמו. מְחַלְחֵלָא לִיה, וּמְשׁוּיָי לָה דָּךְ – הרי
 114 הצרעת מחלחלת לתוך העור, ואף עור שהיה קשה נעשה רך וניתן
 115 לכיבוס.
 116 רבא מקשה על תירוץ: אָמַר רַבָּא, אִי קָשְׁיָא לִי הָא קָשְׁיָא לִי – מה
 117 שקשה לי כאן, הוא זה,

נחשת ששנינו שטעון מקום קדוש, מנין, משיבה הגמרא: תלמוד
 לומר (שם) ואם ככלי נחשת בנשלה, ומזרק ושופט פנים, ואף
 פסוק זה נכתב לאחר הפסוק של כיבוס, לומר שהמריקה והשטיפה
 במקום קדוש ככיבוס של בגד.
 שנינו במשנה: זה חומר בחטאת כול מקדשי קדשים. שואלת הגמרא:
 ותו לרבא – האם אין עוד דינים שיש בחטאת שאינם בקדשי קדשים,
 והאיבא, שנכנס דמה (לפניו) לפנים – והרי יש חומר בחטאת
 שדמה נורק בהיכל, על הפרוכת ומזבח הזהב, ושאר הקדשים דמם
 נורק על המזבח החיצון ואינו נכנס להיכל. משיבה הגמרא: משנתנו
 מדברת בחטאות החיצונות, שדמם אינו נכנס לפנים. שואלת
 הגמרא: [החיצונות נמי] שאם נכנס דמה (לפניו) לפנים פסולה –
 הלא אף בחיצונות יש חומר מקדשי קדשים, שאם נכנס דם חטאת
 החיצונה להיכל פסולה, ושאר דמים שנכנסו להיכל כשרים. משיבה
 הגמרא: משנתנו סוברת פרבי עקיבא דאמר (לעיל א) כל הדמים
 שנכנסו להיכל לכפר פסולין, ואין בזה חומר בחטאת על שאר
 קדשים.
 שואלת הגמרא: הלא יש חומר בחטאות, שכן מכפרין על חייבי
 ברייתו, ושאר קדשים אינם מכפרים על חייבי ברייתו. משיבה
 הגמרא: משנתנו מדברת בחטאת דשמיעת הקול – בקרבן חטאת
 שמינה אדם שנשבע שאינו יודע עדות לחבירו, והוא ידע, שחטאת
 זו אינה מכפרת על עון כרת.
 ממשיכה הגמרא לשאלו: הלא יש חומר בחטאת שכן מעונה ארבע
 מתנות על ארבע קרנות המזבח, ושאר קרבנות אינם טעונים אלא
 שתי מתנות. משיבה הגמרא: משנתנו פרבי ישמעאל דאמר (לעיל ג),
 כל דמים מעונין ארבע מתנות, ואין בזה חומר בחטאת על שאר
 קרבנות. שואלת הגמרא: אף לרבי ישמעאל יש חומר שחטאת ניתן
 על ארבע קרנות, ושאר קרבנות ניתנים רק על שתי קרנות. דוחה
 הגמרא: ולישמיעתך – ולשיטתך ששאלת, האיבא קרן – הלא יש
 חומר נוספת בחטאת, שדמו ניתן על קרנות המזבח למעלה, ושאר
 דמים ניתנים למטה מחוט הסיקרא (ברם). ועוד האיבא אצבע – יש
 חומר נוספת בחטאת, שדמה ניתן באצבע על קרן המזבח, ושאר
 קדשים ניתנים בוריקה. ועוד האיבא חודה – יש חומר נוספת
 בחטאת שדמה ניתן על חודו של קרן המזבח, מה שאין כן בשאר
 דמים. אלא ודאי שאין להקשות שהיה לתנא לשנות חומרות נוספות
 בחטאת, כיון שחד מתרי תלתא חומרי נקט – התנא הביא רק
 חומרא אחת מתוך שנים שלשה חומרות שיש בחטאת.

משנה

משנתנו עוסקת בבגד שטעון כיבוס ונטמא: בגד שניתן עליו דם
 חטאת וטעון כיבוס, שייצא חוץ לקלעים – חוץ למקום הקדוש
 בקדושת העזרה, נכנס הבגד אל העזרה, ומכבסו במקום קדוש –
 בעזרה. ואם נטמא מחוץ לקלעים, ואסור להכניסו בטומאה לעזרה.
 קורעו, ועל ידי זה נטהר מטומאתו, ונכנס, ומכבסו במקום קדוש.
 מביאה המשנה דין נוסף: כלי חרס שבישל בו חטאת וטעון שבירה,
 שייצא חוץ לקלעים, נכנס ושוברו במקום קדוש. ואם נטמא הכלי
 חוץ לקלעים, ואסור להכניסו לעזרה. נוקבו נקב המטהרו מידי
 טומאתו, ונכנס ושוברו במקום קדוש. וכן כלי נחשת שבישל בו
 חטאת וטעון מריקה ושטיפה, שייצא חוץ לקלעים, נכנס ומזרקו
 ושופטו במקום קדוש, ואם נטמא הכלי מחוץ לקלעים, ואסור
 להכניסו לעזרה. פוחתו – נוקבו נקב גדול, ונטהר מטומאתו, ונכנס,
 ומזרקו ושופטו במקום קדוש.

גמרא

רבינא מקשה על הדין השנוי במשנה, שבגד שיצא חוץ לקלעים
 ונטמא, יקרענו קודם להכנסתו לעזרה: מתקנה ליה רבינא, איך יתכן
 שבגד הטעון כיבוס, 'קורעו' ואחר כך מכבסו, והרי 'בגד' אמר
 רחמנא – התורה אמרה (ויקרא א) 'ואשר יזה מדמה על הבגד', ובגד
 שנקרע, לאו בגד הוא, ואין מצוה לכבסו. מתרצת הגמרא: דמשני

כרים וקטנות דרבין ניהו – שהדרך לעשותם רכים כדי שיוכלו
 לשכב עליהם, והדין נותן שיהא שייך בהם כיבוס. ותנן (שבת קמב),
 היתה הלשלת נתונה על כר של עור, נותן עליה מים לנקותה, עד
 שתכלה – שיתנקה ויכלה הלכלוך. הרי שאף בעורות רכים לא שייך
 כיבוס, והותר לתת עליהם מים. מתרצת הגמרא: אלא אמר רבא,
 כל כיבוס הליה ליה בסיבוס – שאינו משפסף את שני צידי הבגד
 זה בזה, לא שמייה כיבוס – אינו נחשב כיבוס. ולכך מותר לתת מים
 על הכר העשוי מעור רק, כיון שאינו משפסף שני צידיו זה עם זה.
 מבררת הגמרא: ולפי זה, הא דאמר רב תיא בר אשי, זמנין סניאין
 הוה קאימנא קמיה דרב – זמנים רבים הייתי עומד לפני רב לשמשו,
 ושכשיכי ליה מסאניה במיאי – והייתי משכשך את נעליו במים
 לנקותם בשבת. ויש לדייק, ששכשוף אין, אבל כבוס לא –
 ששיכשוך הנעלים הותר, אך לא לשפסף. ולדברי רבא נאמר, אי
 פרין וכדברי חבל – אם היו עשויים מעורות רכים, מה שלא הותר
 לו לכבס על ידי שפשוף, זה כדברי הכל, משום שגם רבנן מודים
 ששייך כיבוס בעורות רכים. ואי בקשין, ובאחרים – ואם היו עשויים
 מעורות קשים, נאמר שמה שלא הותר לו לכבס את הנעלים, אין זה
 אלא כשיטת אחרים הסוברים שאף בעורות קשים שייך כיבוס, משום
 שלשיטת רבנן בעורות קשים לא שייך כיבוס.
 הגמרא מקשה על רבא: אי הכי, בגד נמי – גם בבגד נאמר שבלא
 שמשפסף את שני צידיו זה בזה, אינו נחשב כיבוס, ומדוע שנינו
 שלשלת הנתונה על גבי בגד מקנחה בסמרטוט, ואינו נותן עליה
 מים. משיבה הגמרא: בגד, שרייתו זהו כיבוס – שריית הבגד במים
 אף שאינו משפסף שני צידיו נחשב ככיבוס. מבארת הגמרא: [ורבא
 למעמיה – ורבא לשיטתו, דאמר רבא, זרק סודר –] בגד למים
 בשבת, אף שלא שפשוף, חייב חטאת משום מלבן, וכן אם זרק ורע
 פשתן למים בשבת, חייב.
 הגמרא מבררת את טעמי הדינים שאמר רבא. שואלת הגמרא:
 בשלמא סודר עביר כיבוס – דברי רבא שאמר שהשורה סודר במים
 בשבת חייב, מובנים, משום שמכבס בכך את הבגד וחייב משום
 מלאכת מלבן, אלא זרק ורע פשתן מאי מעמא. וכי תימא משום
 דמקנח – ואם תרצה לומר, שחייב מפני שהורע צומח במים, וחייב
 משום זורע. אי הכי חייבי ישערי נמי – אף הזורק גרעיני חיטים
 ושעורים למים בשבת יתחייב. ומדברי רבא משמע שרק בורע פשתן
 חייב. משיבה הגמרא: תנן אית להו ריירי – מזרעי פשתן יוצא ריר
 שמדביקם זה לזה, ומגרעיני חטה ושעורה אין ריר יוצא מהם.
 שואלת הגמרא: אי הכי, שלחים נמי – אף המניח עורות שאינם
 מעובדים במים בשבת, יתחייב, משום שיוצא מהם ריר. משיבה
 הגמרא: התיב קעביר לישא – בזורק זרע פשתן למים, כיון שהרירים
 היוצאים מהם נדביקים זה לזה, מתחייב משום תולדת לש, אבל
 ברירים היוצאים מעור, לא שייך בדביקם ענין לישא.
 הגמרא מביאה פסק ההלכה בדין כיבוס מנעל בשבת: דרש רבא,
 מותר לכבס מנעל בשבת. שואלת הגמרא: אמר ליה רב פפא
 לרבא, והאמר רבי תיא בר אשי, זמנין סניאין הוה קאימנא
 קמיה דרב, ושכשיכי ליה מסאני במיאי. ויש לדייק מדבריו, שכשוף
 אין אבל כיבוס לא – ששכשוף הנעלים הותר בשבת, אך לא על ידי
 שפשוף, ולדבריו מדוע לא הותר גם לכבס את הנעלים.
 הגמרא מבארת שאכן רבא חור בו. משיבה הגמרא: תרד – לאחר
 שאלתו של רב פפא, אוקי רבא אמורא עליה ודרש – העמיד רבא
 את המתורגמן שוב, ודרש, דכרים שאמרתו לפניכם מעות הם
 בירי, כרם כף אמרו, שכשוף מותר, כיבוס אסור.
 שנינו במשנה: הכיבוס במקום קדוש כול. הגמרא מבררת מהיכן
 למדו דינים אלה: מנא הני מילי. משיבה הגמרא: דתנו רבנן, נאמר
 בפסוק (ויקרא א) 'ותכבסו במקום קדוש', ולמדים שכיבוס הבגד הוא
 במקום קדוש. שביירת כלי חרס ששנינו שטעון מקום קדוש, מנין.
 תלמוד לומר (שם א) 'וכלי חרס אשר תבושלו בו ישר', ופסוק זה
 נכתב לאחר דין כיבוס, ולמדים שכשם שכיבוס הבגד הוא במקום
 קדוש, כך שבירת כלי חרס הוא במקום קדוש. מריקה ושטיפה בכלי

עין יעקב

רש"י

מאי הוה עלה דתחש. הואיל ולרב יוסף לאו לענין מלאכת המשכן איתמר לא איפשיט בעיין: מקרין תרתי משמע. דסתם מקרין כל קרניו:

דף כח עמ' ב מאי הוי עלה דתחש³⁶⁰ שהיה בימי משה³⁶¹? אמר רבי אלעא, אמר רבי שמעון בן לקיש³⁶²: אומר היה רבי מאיר³⁶³: 'תחש' שהיה בימי משה³⁶⁴, בריה בפני עצמה היה³⁶⁵, ו³⁶⁶לא הכריעו בו חכמים, אם מין חיה הוא, אם מין בהמה הוא³⁶⁷, וקרן אחת היתה לו במצחו, ו³⁶⁸לפי שעה³⁶⁹ נודמן לו למשה³⁷⁰, ועשה ממנו³⁷¹ משפך³⁷², ונגנז³⁷³. מדקאמר: קרן [אחת היתה לו³⁷⁴] במצחו, שמע מינה³⁷⁵ מהור היה³⁷⁶, דאמר רב יהודה: שור שהקריב אדם הראשון, קרן אחת היתה לו במצחו, שנאמר: (תהלים סט) "ותיטב³⁷⁷ לה'³⁷⁸ משור פֶּר³⁷⁹ מקרן מפרים". 'מקרן'³⁸⁰ תרתי³⁸¹ משמע³⁸²? אמר רב נחמן [בר יצחק]³⁸³: 'מקרן'³⁸⁴ בתיב. וליפשוט מיניה³⁸⁵ דמין בהמה הוא³⁸⁶? בין דאיכא³⁸⁷ קרש' דמין חיה הוא³⁸⁸, ו³⁸⁹לית ליה³⁹⁰ אלא חד קרנא³⁹¹, איכא למימר³⁹² מין חיה הוא³⁹³.

מתוך שיעורים באגדות חז"ל

טמאים. מדוע צריכים אנו להניח שהוא טהור, אם היתה לו קרן במקצת המצח?³⁷⁷ [תפלתו של דוד המקלן].³⁷⁸ [יותר].³⁷⁹ [שהוא].³⁸⁰ " כלומר: ³⁸¹שתי קרניו.³⁸² ואלו היתה נכונה המסרת על אודות קרן אחת, לא היה המקרא פותב "מקרין"! – מצמיח את קרניו פֶּדְרָךְ כַּל השורים.³⁸³ המסרת על אודות קרנו האחת של הקרן, שרירה וקמת, ולכן המקרא רמוז עליה, וכדי להזהר שלא לטעות בין עבדת הקרן האחת, לבין ההגדרה של שור רגיל, שנה המקרא והדגיש: ³⁸⁴בכתב חסר.³⁸⁵ תוכיח מקף.³⁸⁶ שהרי מצאנו קרן אחת אצל השור של אדם הראשון, והוא נדאי היה בהמה, הרי שגם התחש נכלל במשפחת הבהמות, ומדוע היה לעיל ספק, אם מין חיה הוא או מין בהמה? על שאלה זו השיבו בבית המדרש: ³⁸⁷שישנו גם בעל-חיים בשם.³⁸⁸ שהרי הוא ממשפחת הצבאים והוא נחשב פחיה ולא כבהמה.³⁸⁹ גם "קרש" זה.³⁹⁰ אין לו.³⁹¹ קרן אחת, לכן.³⁹² אפשר לומר גם על התחש ש.³⁹³ כמו "קרש" חדי-הקרן.

³⁶⁰מה היה אתו, עם התחש? כלומר: איזה מין בעל-חיים הוא אותו תחש.³⁶¹ רבנו?³⁶² שאלה זו אינה חדשה, אלא כבר בדורות הראשונים דנו בחיה זו, וכן ³⁶³את ה.³⁶⁴ רבנו, אין אנו יכולים להגדיר פחיה, וגם לא כבהמה, אלא.³⁶⁵ כלומר: בעל-חיים יחיד במינו, מתוך משפחה יחידה במינה, שאין פֶּדְגְמָתָה בעולם, מפילא לא חלים עליו הפללים שעל פיהם נתן לסוג חיות ובהמות,³⁶⁶ על כן.³⁶⁷ אבל פרטים אחדים אודותיו שמורים במסרת, האחד הוא בסמן ההפך החיצוני שלו ³⁶⁸רק.³⁶⁹ לזמן קצר הוא.³⁷⁰ רבנו.³⁷¹ משה רבנו את ה ³⁷²ואחר קף.³⁷³ הגמרא דנה, האם התחש הוא בעל-חיים טהור או לא, וזו אינה רק שאלה תאורטית, כדי לדעת על אודות חיה שהיתה ואיננה עוד, אלא שאלה מעשית הנוגעת להלכה, כי אם התחש הוא חיה טמאה, נוכל להוכיח ממנה, שמתר להשתמש לצרף מלאכה באביזרים המיצרים מחיות טמאות, כדי לפשט שאלה זו דיקו החכמים:³⁷⁴ לתחש.³⁷⁵ נלמד מקף ש.³⁷⁶ ומפילא אין הוכחה שמתר להשתמש בבעלי חיים

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' ב

7 בענין טלית שקרע רובה, לא שנו – לא נשנה דין זה, שטלית שקרע רובה, הרי היא טהורה, אלא באופן שלא שייך בה במיעוטה שלא נקרע, כרי מעפורת – כשיעור סודר, אבל אם שייך בה במיעוטה שלא נקרע, כרי מעפורת, חבור הוי – גורם שיעור זה שיחשב הבגד כמחובר, ולא יטהר. ואם כן, הרי נשאר הבגד בטומאתו, ולא הועילה הקריעה להתיר את הכנסתו לעזרה.

1 ביה כרי מעפורת – שאינו קורע את הבגד לגמרי, אלא את רוב אורכו או רוחבו, ובוזה יטהר הבגד מטומאתו, ומניח את חלקי הבגד מחוברים במיעוטם מהצד השני, כשיעור 'מעפורת' [סודר], שהוא שיעור חשוב, שמחמתו ישאר שם הבגד עליו, ויהיה ראוי למצות כיבוס.
2 הגמרא מקשה על התירוץ: איני – האם כך הוא, והאמר רב הונא,